

Se langt, tenk stort

Hva vil du med koret - i dag og om 5 år? Hva er visjonen din? Hvilke credoer og prinsipper ligger til grunn? Deler dere i koret de samme visjoner og mål?

Ofte glemmer vi å stille de grunnleggende spørsmålene for det vi driver med. Vi har mer enn nok med neste konsert. Men jo større bevissthet vi har om hvorfor vi gjør som vi gjør, jo bedre ledere blir vi. Og jo lettere vil den daglige planleggingen gå - fordi retningen er tydelig for oss selv og andre.

Gode spørsmål på veien:

- *Hva er din visjon?*
- *Hva tror du på?*
- *Hvilke grunnverdier har du?*
- *Hvem utgjør dette koret?*
- *Hva skal vi synge?*
- *Hva er korets mål?*
- *Hva gjør vi bra? Bedre?*

Gode spørsmål for god planlegging

Spørsmålene er først og fremst myntet på dirigenten, men kan være veldig god å ta sammen med styret - og på en del kan hele koret involveres.

Vi har hentet mye fra *Korkunst* av Tone Bianca Dahl, *Coaching* av Pia Nilsson og kursmaterieell til den sveitiske barnekordirigenten og kursholderen Michael Gohl. For grundigere lesning, kan begge bøkene anbefales.

Hva er din visjon?

Visjonen er selve motoren, drivkraften i det vi gjør, sier Michael Gohl. Hva vil vi med det vi gjør? For å kunne lede noen, må man vite hvor man vil og hva man vil.

En visjon er noe større og mer grunnleggende enn et mål - visjonen er det vi strekker oss etter; det optimale; det vi brenner for å få til.

- *Hva vil du med å dirigere barnekor?*
- *Hvorfor vil du det?*
- *Hva gir deg glød?*

Dette er ofte spørsmål vi glemmer å reflektere over og merke etter. Etter hvert går det rutine i det og vi går kanskje på tomgang. De første spørsmålene er knyttet til din egen drivkraft bak det du gjør. Din personlige visjon vil omfatte mer enn drivkraften bak å dirigere koret, og du må gjerne bruke noe tid på den også.

Lytt til hjertet

En øvelse du kan gjøre, er å sitte ned noen minutter og lytte til hjertet ditt. Pusten er inngangen, som i meditasjon. Du sitter og puster godt inn og ut og gir hjertet ditt oppmerksomhet. Dette er en enkel meditasjonsøvelse som bl.a. coach Pia Nilsson anbefaler.

Hva er ønskene for dette koret?

I spørreundersøkelsen svarte om lag 6 av 10 at de har en klart formulert visjon, mens resten bare delvis har formulert visjonen for koret. 1 av 5 har ikke diskutert visjon eller mål med andre i koret.

Spørsmål om hva vi vil og drømmer om, er viktig og fruktbart å stille seg selv - og diskutere i styret.

- *Hva vil du at koret skal være?
for sangerne, for lokalmiljøet/kirken/skolen?*
- *Hva vil sangerne med koret?*
- *Hvilke tre ord beskriver hva du ønsker at koret skal være?*

Å beskrive drømmekoret med tre ord er noe sangerne kan være med på også - hver og seg og sammen. Slik blir dere sammen om å løfte i samme retning.

Hva tror du på?

Credoer er ankeret for det du gjør, sier Michael Gohl. De uttrykker hva du tror på som dirigent.

Vi har alle mer eller mindre bevisste overbevisninger til grunn for det vi gjør. Credoer, eller trossetninger, er tydelige formuleringer for hva du tror på som dirigent. Det kan være "jeg tror at alle barn er musikalske" eller "jeg tror at alle kan ha glede av å synge".

Velg hva du tror på

Coacher Pia Nilsson snakker om "valgte sannheter". Det er sannheter vi veler å tro på og som er formålstjenelige for at vi skal komme dit vi vil. De sannhetene vi velger kan godt være uttrykk for det optimale, for noe å strekke seg etter. Det hjelper deg og sangerne til å vokse.

Credoer og "valgte sannheter" påvirker både deg, sangerne og omgivelsene rundt. Hva lærerne tror om elevene påvirker faktiske elevene, viser forskning (Nilsson). Om du tror at alle kan lære å synge, smitter det over på sangerne, i tillegg til at det gjennomsyrrer

din være- og handlemåte. Motsatt vil sangerne påvirkes negativt om dirigenten ikke helt tror at alle i gruppen kan få det til.

- *Hva er dine credoer?*
- *Hvilke "valgte sannheter" vil du at skal råde i koret?*
- *Hvilke trossetninger og sannheter vil underbygge visjonen?*

Credoer starter med *Jeg tror at ...*

Bevisste og ubevisste intensjoner

Vi har alle en rekke overbevisninger, mange av dem er vi ikke bevisst - men de påvirker oss og omgivelsene. Av og til kan man ha overbevisninger som ligger som hindringer i veien for det vi egentlig ønsker å oppnå. Først når man er ærlig med seg selv og blir seg bevisst sine overbevisninger, kan man endre dem og bruke dem.

- *Hvilke overbevisninger har du som ligger i veien for det du ønsker?*
- *Hvordan kan du være sikker på at de er sanne?*
- *Hva må til for å endre dem?*
- *Hvilke overbevisninger kan du sette i stedet for?*
- *Hva vil det gi deg - og koret?*

Hvilke grunnverdier har du?

Bevisste grunnverdier utgjør solide rammer å manøvrere innenfor, påpeker Michael Gohl.

Grunnverdier handler om hvordan du/dere omgås hverandre og musikken; hva du legger vekt på når du velger repertoar; hvem som får være med. Noen eksempler: *Alle får være med, Vi er sammen om det vi gjør, Det er ikke lov å kritisere andre sangere, Gi nytt repertoar en sjanse.*

I idretten har de hatt ganske stort fokus på det. Noen ganger fordi har tvunget seg fram på grunn av manglende bevissthet om det. Hvilke grunnverdier skal barne- og ungdomskor ha? Ta gjerne i hvert fall de eldste sangerne med på denne prosessen med jevne mellomrom. Hva syns de er viktige verdier for at koret skal være et godt og inspirerende sted å synge sammen.

- *Hvilke grunnverdier er viktige for deg?*
- *For styret?*
- *For sangerne i koret?*

Hvem utgjør koret?

Om planer og visjoner utgjør kartet, er sangerne terrenget, påpeker Tone Bianca Dahl. Som dirigent skal du få fram det beste i akkurat disse menneskene.

Hvert kor og hver sanger er unik. Hva ligger av muligheter med akkurat disse menneskene akkurat nå? Evnen til å lytte kan skape mange magiske øyeblikk du ikke selv hadde forestilt deg en gang.

-Mitt syn er nok at en engasjert dirigent som prøver å føle nøye på hva akkurat "mine sangere" har for ressurser er det fundamentale for et kor, skriver en dirigent.

Det finnes utallige eksempler på dirigenter som lager planer som ikke tar hensyn til de ressursene som finnes i koret. Men om kart og terreng ikke stemmer - hva er best å endre? Kartet eller terrenget?

- *Hvilken gruppe mennesker jobber du sammen med i koret?*
- *Hva er deres ressurser, kompetanser, ønsker og begrensninger?*
- *Hva kan du gjøre for å få akkurat disse sangerne til å blomstre?*
- *Hvordan kan du hente det beste ut av dem her og nå?*
- *Hvordan kan du dyrke en kultur som får sangere og kor til å vokse?*

Dirigent Tone Bianca Dahl skriver i *Korkunst* om "pacing and leading". Det er en teknikk for å møte folk der de er, som de er for deretter å ta de med et nytt sted. Å pace er å ta hensyn til den andres (eller egne) behov.

- *Hvordan kan du lede koret fra den tilstanden de er, i til det du ønsker?*

Hva skal vi synge?

Repertoarvalget avgjør kvaliteten på koret, påpeker domkantor og høyskolelektor Tore Erik Mohn. Mange har nok erfart det samme.

Riktig valg av repertoar er en essensiell forutsetning for å drive en fremgangsrik korvirksomhet. De korene som lykkes har funnet "sitt repertoar" som passer til deres musikalske forutsetninger, profil og smak. Når et kor sliter er det ofte fordi de prøver å synge repertoar som ikke stemmer med de ressursene de har.

Som dirigent og kunstnerisk leder er du forpliktet til stadig å utvide din repertoarkunnskap. Tore Erik Mohn sin erfaring er at den beste metoden, er å huske på å gripe fatt i det som gir deg gnist i det daglige. Det kan være på reiser, korbesøk, konferanser, på radioen, etc. Eller det kan være tips fra kollegaer, konsertprogram og selvfølgelig noter man ser i gjennom. Skippertaksmetoden egner seg ikke.

Vær stadig på utkikk etter nytt repertoar og bygg deg opp et dirigentbibliotek. Når du så skal beslutte hva du skal jobbe med i ditt eget kor, gjelder den gylne regelen:

Velg repertoar tilpasset korets nivå!

Repertoaret skal være så krevende at sangerne strekker seg, men ikke så krevende at de vanskelig kan å oppnå en "trygg" fremførelse.

Hva er korets mål?

Med solid rammeverk og visjon, er alt klart for å sette opp mål for kor. Hva er målet for koret? Det neste året? Om 2 år? Om 5 år?

Kortsiktig og langsiktige mål kan utvikles parallelt. Særlig i arbeid med barn er det viktig med mange små delmål. Langsiktige mål gir retning og er motiverende for både dirigent, sangere og styre.

Svarene i DoReMi-spørreundersøkelsen vitner om stort potensial her. Bare 18% hadde planer som strakk seg lengre enn inneværende skoleår. En fjerdedel hadde planer bare for kommende halvår.

- *Hvor langt fram i tid har dere planer?*

Positive, konkrete, påvirkelige mål

Coach Pia Nilsson skriver om resultatmål for proffe idrettsutøver. Tross forskjeller, er det likevel mye som er relevant for barne- og ungdomskorsarbeid.

Resultatmål skal være:

- *positivt formulert*
- *konkrete*
- *dere kan påvirke dem*
- *dere ønsker å oppnå dem*

Konkrete mål er lettere å evaluere og måle om man har fått til. For et kor vil det ofte være aktuelt også med prosessmål fordi koret ikke er like resultatorientert som en toppidrettsutøver og fordi musikk er vanskeligere å måle enn hastigheten for en skiløper. Gjør likevel målene så konkrete som mulig.

Det er viktig at dere setter opp mål dere selv kan påvirke. Et mål om vinne en konkurranse har dere liten mulighet til å påvirke, og helt andre faktorer enn dere styrer over, avgjør om dere klarer å nå målet eller ikke. Derimot kan dere selv påvirke et mål om å synge konkurranserepertoaret utenat med flyt, variert uttrykk og rent.

Ofta gjør vi ting fordi vi syns vi må eller fordi andre ønsker det. Finn ut om du/dere faktisk ønsker å gjøre det.

- *Gir målene indre glød og begeistring?*
- *Er det oppslutning om målene?*

Mål er som et kart, mens sangerne utgjør terrenget, påpeker Tone Bianca Dahl. Hvis kart og terreng ikke stemmer overens, er det definitivt best og enklest å endre kartet. Det er ikke noe galt i å justere målene underveis.

Sette opp årsplan

Basert på innspill fra mange dirigenter og styreledere har vi satt opp tips til årshjul for koret. Et godt råd er å legge opp til et årshjul som står i samsvar til de ressursene koret har. Ha egen visjon og målsetninger som ledetråd for hvordan dere legger opp aktiviteten.

- *Hva trenger vi evt av tilleggsressurser for å få det til?*
- *Hvordan skal vi skaffe det?*
- *Trenger jeg faglig påfyll av noe slag?*

Hva er bra? Bedre?

Før dere haster i vei til neste konsert, ta dere tid til å evaluere og reflektere. Begynn alltid med det positive, er coacher Pia Nilssons råd!

I evalueringen er det gull verdt å lytte til sangernes erfaringer, særlig på de første spørsmålene.

- *Hva var bra i det vi/jeg har gjort?*
- *Hva kan vi/jeg gjøre bedre?*
- *Hva vil vi gjøre mer av?*
- *Hva vil vi gjøre mindre av?*
- *Hvordan var resultat og prosess?*
musikalsk, samspillmessig, teknisk, praktisk, kommunikativt?

Det er svært god mental trening i å bli bevisst på å se hva man gjør bra før man begynner å se hva som kan gjøres bedre. Michael Gohl legger vekt på å utvikle sangernes evne til selv å verdsette sangen sin. Et kor som selv er fornøyd med det de gjør, vil stråle overskudd overfor hverandre og publikum.

Pia Nilsson trekker fram hvor viktig det er å ha følelsesmessig forbindelse til erfaringene sine. Det gjør at vi lettere husker og kan hente fram evnen til gode prestasjoner. Et godt spørsmål kan derfor være hvilken følelse det gir den enkelte sanger når de gjør noe bra.

Gode spørsmål for god planlegging

Her er en god sjekkliste som dere kan bruke for årsplanlegging og langsiktig planlegging

Langsiktig planlegging:

- Hva vil vi gjøre om 2 år, 3 år, 5 år?
- Hvilke veier fører oss nærmere disse målene?
- Hvor vil vi være om 2 år - musikalsk og sosialt?
- Hvor kan vi evt få drahjelp økonomisk? Musikalsk? Organisatorisk?
- Er det noen vi vil/kan samarbeide med?

Året som helhet:

- Hva har vi lyst til å gjøre? Hva gir oss glød?
- Hva vil være godt å gjøre som er i tråd med visjon og målsetting?
- Hva har vi av faste aktiviteter som vi vil videreføre?
- Når, og hvor mange, konserter skal vi ha? Hva skal de handle om?
- Hvilke delmål skal vi ha på veien til konsertene?

- Hvilket repertoar satser vi på? Hva legger vi vekt på i valg av stoff? Mye nytt - eller videreføre kjent repertoar?
- Skal vi ha et/noen bestemte fokus i år - repertoarmessig, teknisk, sosialt, samspillmessig? Hvordan passer dette med visjon og målsetting? Hvordan er oppslutningen om det?

- Hva vil vi gjøre av sosiale aktiviteter? Når? Hva er målet med aktivitetene?
- Skal vi delta på fellesarrangementer og/eller samarbeide med andre kor/korps osv?
- Skal vi reise på turne, festival eller konkurranse? I tilfelle; hvor og hvorfor?
- Hva vil vi gi de ulike alderstrinnene i koret av spesifikke utfordringer?
- Trenger vi offensiv for å skaffe flere sangere? I så fall, hva vil gi gjøre? Når?

- Har vi ressurser til å gjennomføre planene (sangermessig, økonomiske og organisatorisk)? Hva kan vi gjøre for å skaffe de nødvendige ressursene? Eller hva må vi justere av planer for å kunne få det til på en god måte?

- Hvem har ansvar for hva? Og når skal det skje?

- Gir planene glød og entusiasme? Hos dirigent? Sangere?